

Földgáz nagykereskedelmi modell-alternatívák 2015 után Magyarországon

---

II. Nyilvános konzultáció

Moderátor: Kaderják Péter

Budapest, 2012. november 7.

- Konklúziók (nov.5)
- Infrastruktúra hozzáférés
  - Átvitel
  - Tárolók
- Ellátásbiztonság
- Intézményi keretrendszer

- 1. A hazai és nemzetközi piaci körülmények értékelésével a jelenlévők egyetértettek, de jelezték, hogy az orosz fél álláspontjának megismerése szükséges a mozgáster behatárolásához. A nagy nemzetközi szállítói projektek (pl. Déli áramlat) befolyásolhatják a mozgásteret.
- 2. A nagykereskedelmi versenymodell áll a résztvevők és a szakmai előterjesztők szerint is legközelebb ahhoz, ami felé a már érvényben lévő európai szabályozási keretrendszer és a jelenleg kidolgozás alatt lévő (2014-től érvénybe lépő) gázpiaci részletszabályozás mutatnak. Kérdésként merült fel, hogy vajon a magyar piac érett-e ennek a modellnek a 2015-ös bevezetésére. Ugyanakkor nagyobb hangsúlyt kell az anyagban kapnia annak, hogy az infrastruktúra hozzáférési szabályok minden modellváltozatban a kötelező uniós szabályok maradéktalan alkalmazásával történik majd.

- 3. Tekintettel arra, hogy a nemzetközi gázpiac jelentős átalakulása zajlik (gáz-gáz verseny kialakulóban, túlkínálatos nagykereskedelmi piacok, versengő nemzetközi infrastruktúra beruházások a döntés előtti finisben), a versenyző modellt szem előtt tartva átmeneti modellként elképzelhető az Egyetemes Szolgáltatás + versenyző piac (2. számú) modell valamely változata is, az alábbiak figyelembevételével:
  - Az állami árszabályozás körének pontosabb meghatározását várják a résztvevők
  - Amennyiben az Egyetemes Szolgáltatás megmarad, a jogosulti kör meghatározása, az ESZ szolgáltatók jogainak, kötelezettségeinek és az árszabályozás módjának tisztázása elengedhetetlen.
- 4. A hozzászólások hangsúlyozták, hogy a domináns nagykereskedői modell (3. modell) létjogosultsága megkérdőjelezhető: túlságosan nagy ár- és mennyiségi kockázattal jár, és a jelenlegi európai uniós szabályozási fejleményekkel nehezen egyeztethető össze.

- 5. A három modell alternatíva között ellátásbiztonsági szempontból nincs lényeges különbség. A meglévő fizikai kapacitások, a folyamatban lévő fejlesztések (elsősorban szlovák-magyar interkonnektor) és a gázellátási válsághelyzetek kezelésére vonatkozó speciális eszközök és szabályok (stratégiai gáztárolás, válsághelyzeti szabályozás, erőművek alternatív tüzelőanyag készletezési szabályai) képesek biztosítani a hazai gázellátás magas fokú biztonságát.
- 6. A hozzászólók az ellátásbiztonsággal kapcsolatos leglényegesebb tényezőnek (és egyben kockázatnak) a piaci intézmények és a szabályozási környezet kiszámíthatóságát és hitelességét (illetve annak hiányát) tartják.

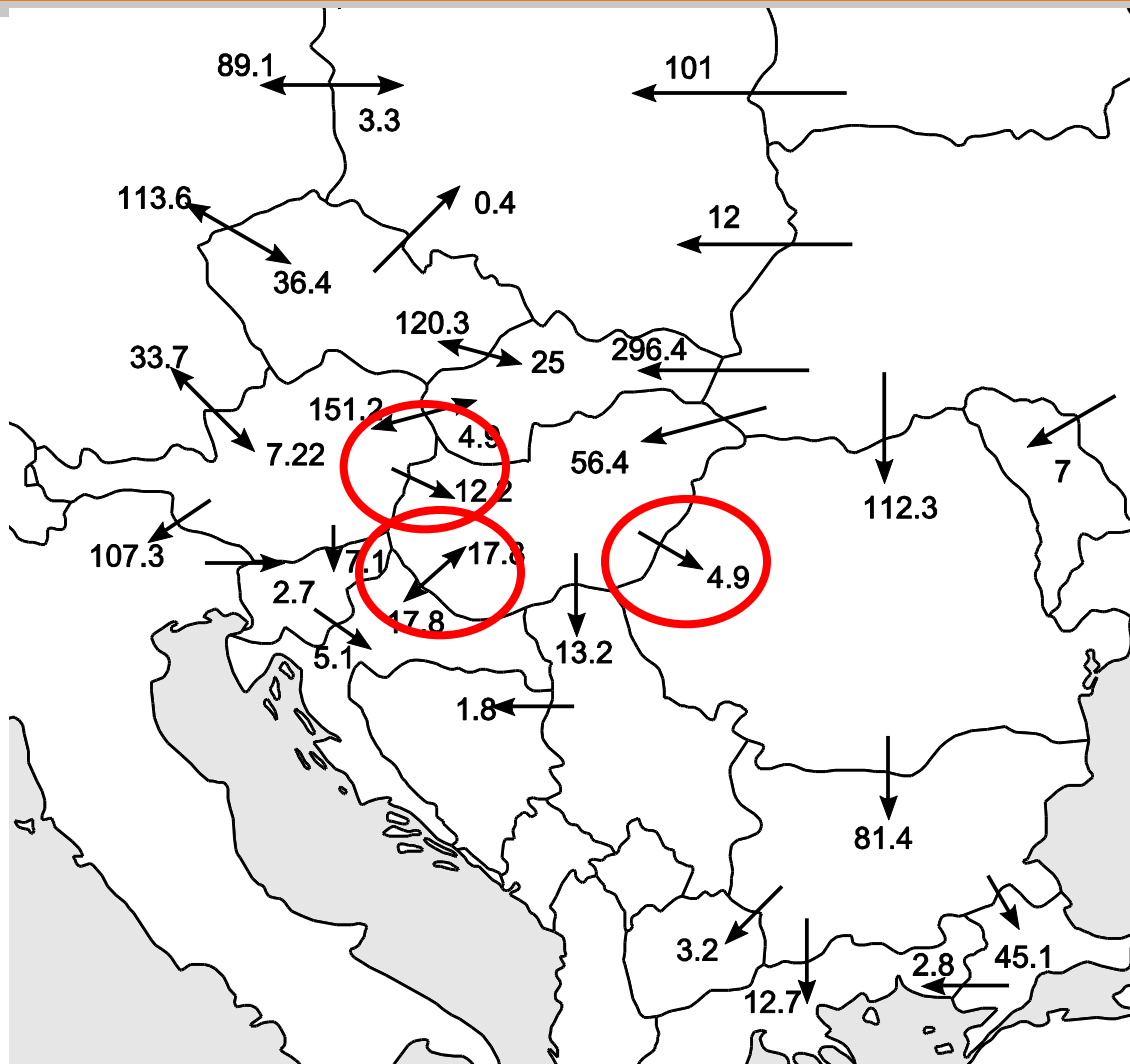
Infrastruktúra hozzáférés

A hazai gáz infrastruktúra bővülése a 2009. évi válságot követően

	Napi csúskapacitás, Mcm			Éves kapacitás (Bcm)		
	2008	2010	% változás	2008	2010	% változás
Földalatti tárolók	51	80,1	+ 57%	3,72	6,13	+ 65%
Hazai kitermelés	10,2	10,2	0%	2,8	2,8	0%
Import	42,1	72,1	+ 71%	15,3	26,3	+ 72%
Összesen	103,3	162,4	+ 57%	21,82	35,23	+ 61%
Tranzit	11,3	11,3	0%	4,1	4,1	0%

**Gyorsan bővülő kapacitások: kedvező egy esetleges
HUB szerep szempontjából**

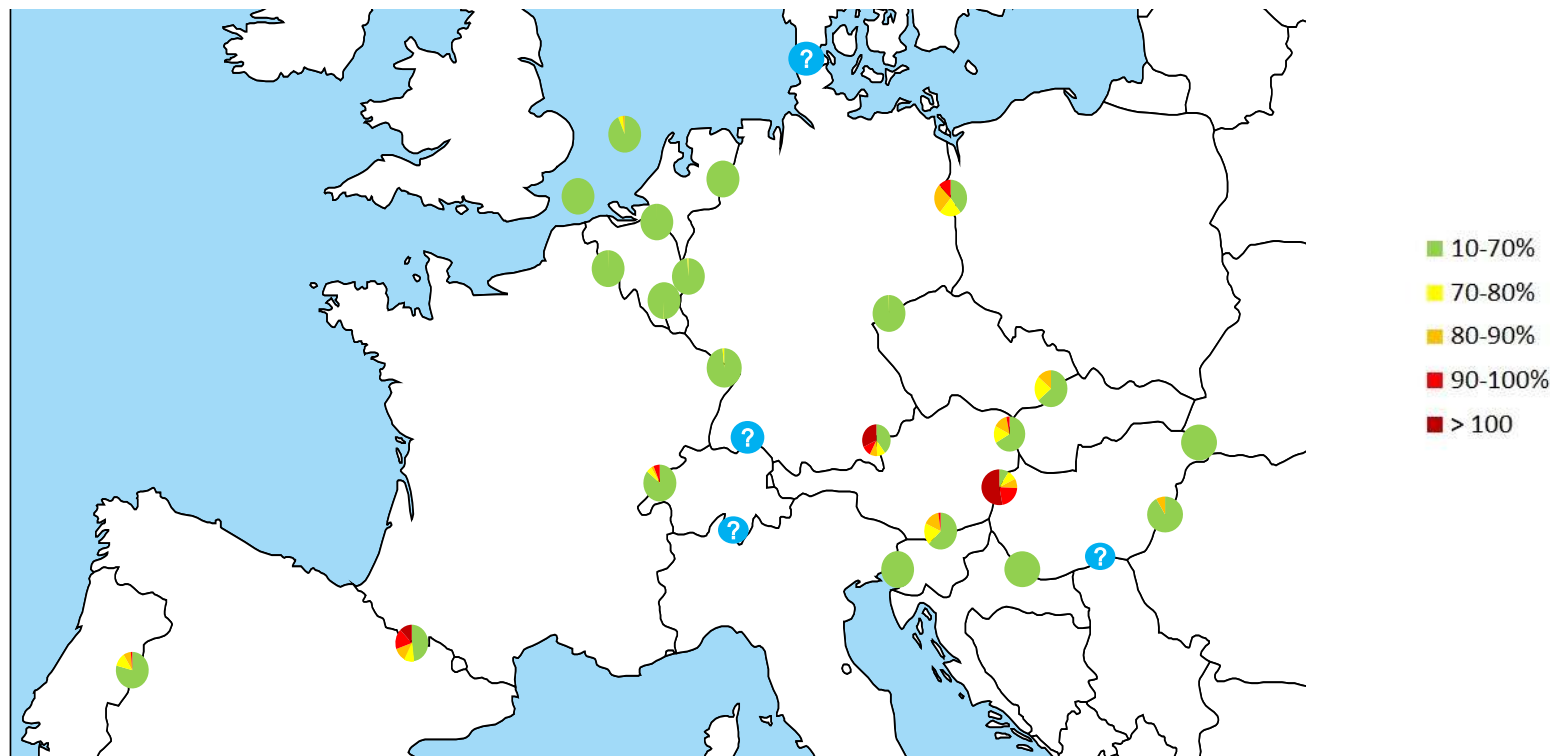
Napi szállítási kapacitások irányai és mennyiségei (mcm/nap)

- Kétirányúvá tétel alóli felmentési kérelmek: RO, CR, AT
- Ellentétes a hazai érdekekkel!

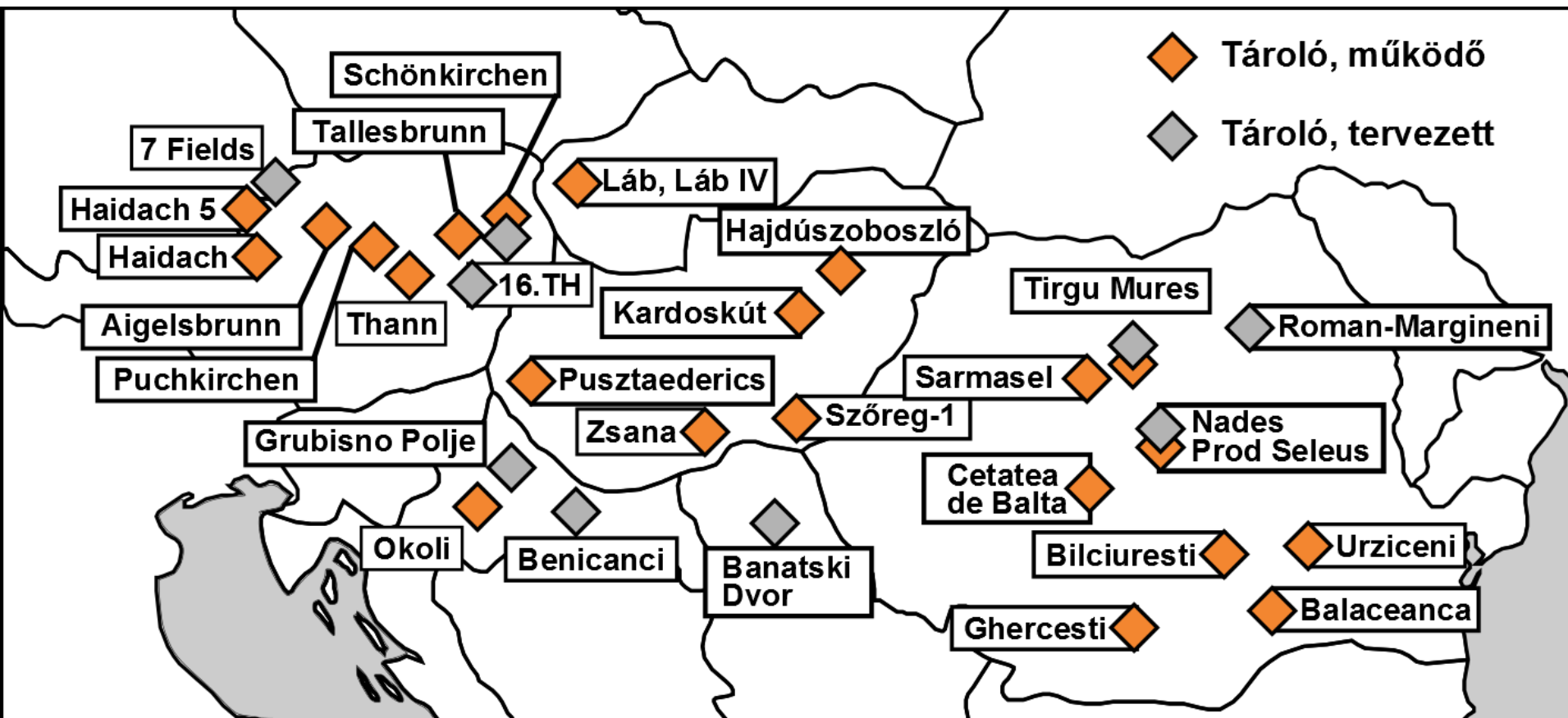
Európai összekötő vezetékek kihasználtsága, 2011

- Fizikai kapacitáskihasználás (PCU) mérése: aktuális fizikai kapacitás összevetése a deklarált technikai kapacitással (TC) napi vagy órás alapon
- A kördiagramon a különböző PCU szintek idejének százaléka van
- A TC-t általában hosszú távra határozzák meg, nem vesz figyelembe rövid távú piaci vagy hálózati eseményeket

A HAG az EU legkihasználtabb összekötő vezetéke!

Tárolók elhelyezkedése, mobilgáz kapacitás, mrd m3

AT	7176	HU	6130	SK	2480	RO	2694	HR	550

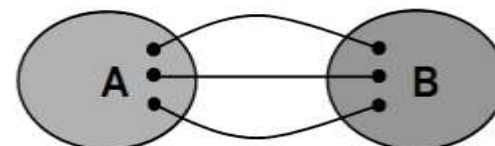
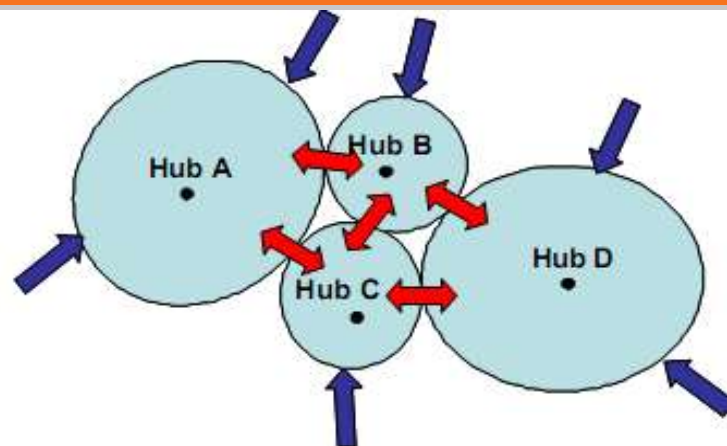
Forrás: Gas Storage Europe; World Bank: The Future of the Natural Gas Market in Southeast Europe

- Keret- és főszabályok: irányelvek és rendeletek
    - földgázpiaci irányelv (2009/73/EC)
    - hálózati hozzáférés részletszabályait tartalmazó rendelet (715/2009/EC)
    - nagykereskedelmi piacok európai szintű monitoringja (1227/2011/EC)
    - ellátásbiztonsági (SOS) rendelet (994/2010/EC)
  - Részletszabályok: keretjellegű iránymutatások és bizottsági döntések
    - Kapacitásallokáció (CAM)
    - Szűkületkezelés (CMP)
    - Kiegyensúlyozás (balancing)
    - Rendszerek együttműködése (interoperability)
    - Tarifaképzés harmonizációja
- **Közvetlen szabályok: üzemi és kereskedelmi szabályzat (Network Code)**

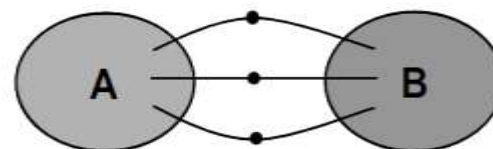
- Határkeresztező kapacitások allokálása (CAM): piaci alapú allokáció (aukciók térnyerése, kapacitáshasználati jogok standardizálása)
- Szűkületek kezelése (CMP): kapacitáskihasználtság növelése (túljegyzés (overbooking), kihasználatlan kapacitások elvétele és piacra vitele (UIOLI), újránominálási jog korlátozása)
- Hálózatfejlesztés: fejlesztési irányok és konkrét projektek meghatározásában növekvő uniós hatáskörök (10 éves terv: TYNDP, kiemelt, közösségi érdekű projektek: PCI, ellátásbiztonsági célú infrastrukturális standardok)
- Egyéb, közös szabályozás alá kerülő területek
  - egyensúlytartás szabályai (balancing): fokozatos átmenet a piaci alapú egyensúlytartásra
  - hálózati tarifaképzés: egységes tarifaképzési szabályok
  - rendszerek együttműködése (interoperability): technikai standardok egységesítése
  - kapacitásfejlesztés: piaci alapú beruházási döntések és kapacitásallokációs szabályok

Vízió: olyan entry/exit zónák összessége, melyek mindegyike egy virtuális hub-bal rendelkezik, és mely zónákat korlátozott számú, standardizált, összecsomagolt, aukció keretében allokált kapacitástermék kapcsolja össze egymással

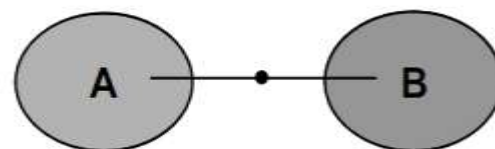
- ▶ Entry-exit zónák összessége
- ▶ Zónákon belül virtuális hub-ok
- ▶ Korlátozott számú, standardizált, „összecsomagolt” (bundled) kapacitástermék
- ▶ Virtuális határkeresztezető kapacitások
- ▶ Rendszeres, aukciókon keresztüli allokáció

Status quo

Bundled Products
(Entry- and exit
harmonized at the
IPs)

**Virtual
interconnection
point**
(related to the market
areas)

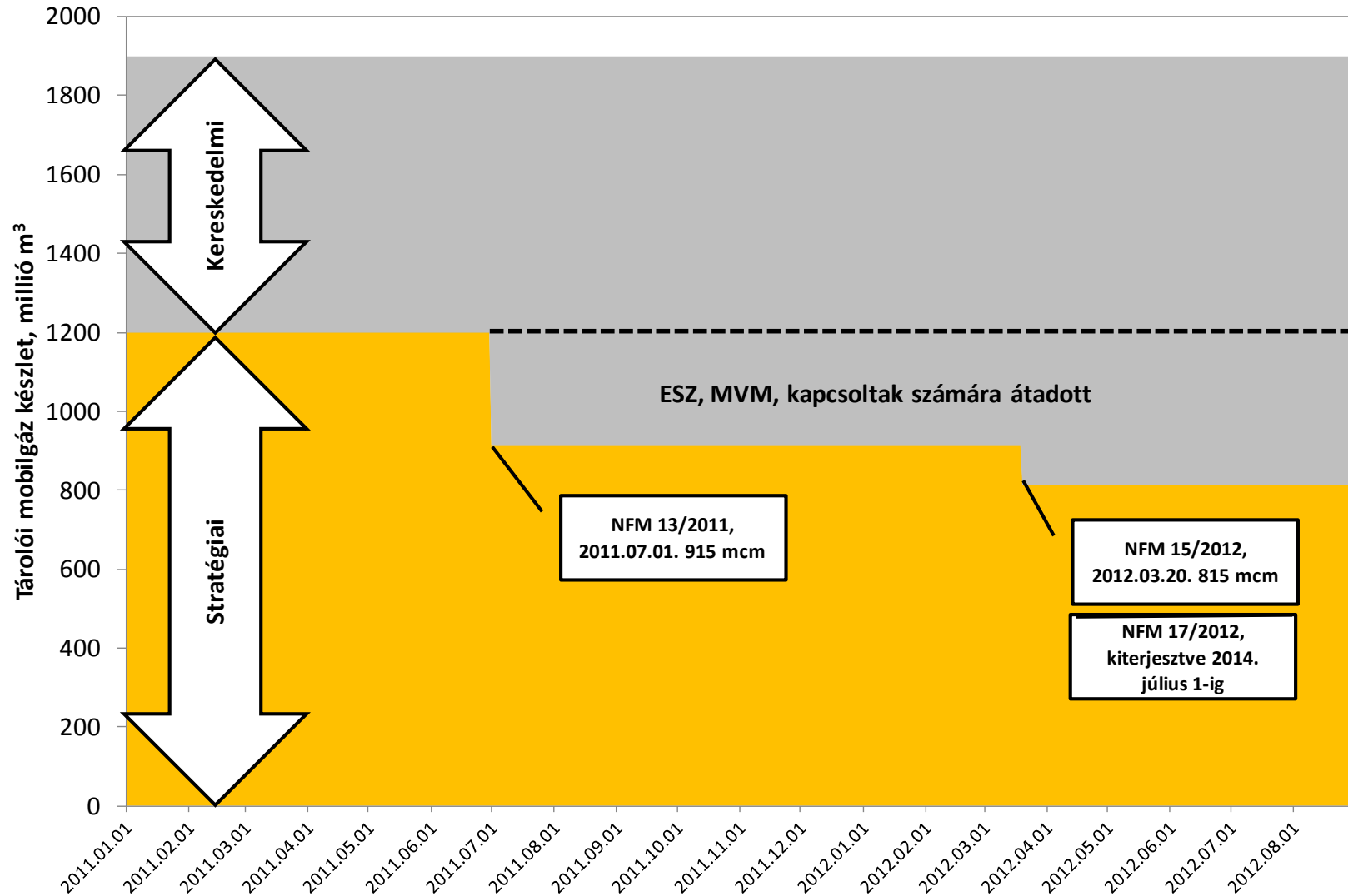
- Minden modellváltozatban:
  - Garantált a hozzáférési szabályok diszkrimináció mentessége
  - Piaci alapú kapacitáselosztás
  - Entry-exit marad
  - Hátizsák? – ne cipeljük tovább!

- Az Európai szabályozás alá eső kérdéseken túl mely pontokon kell módosítani a szállítói hozzáférés szabályait?
- Melyek jelenleg a hozzáférést gátló legfontosabb tényezők?
- Új belépők számára mennyire támogató a hozzáférési rendszer (lehet-e kapacitáshoz jutni)?

- Kereskedelmi tárolás:
  - A hozzáférés jelenlegi rendszere alkalmas a piaci verseny támogatására?
  - Mely pontokon érdemes változtatni?
- Stratégiai tárolás:
  - Költséges megoldás
  - Használata ellentmondásos, piactorzító
  - Jelenlegi rendszer lehetséges átalakítása:
    - kereskedelmi tárolóvá alakítás + átalakított tárolási kötelezettségi rendszer a kereskedők számára?
    - stratégiai tárolóhoz 'végső menedékes' kereskedői hozzáférés nagyon magas tarifa mellett ($10 \times \text{CEEEX}$) (válsághelyzetén kívüli időszakban)?
    - ...?

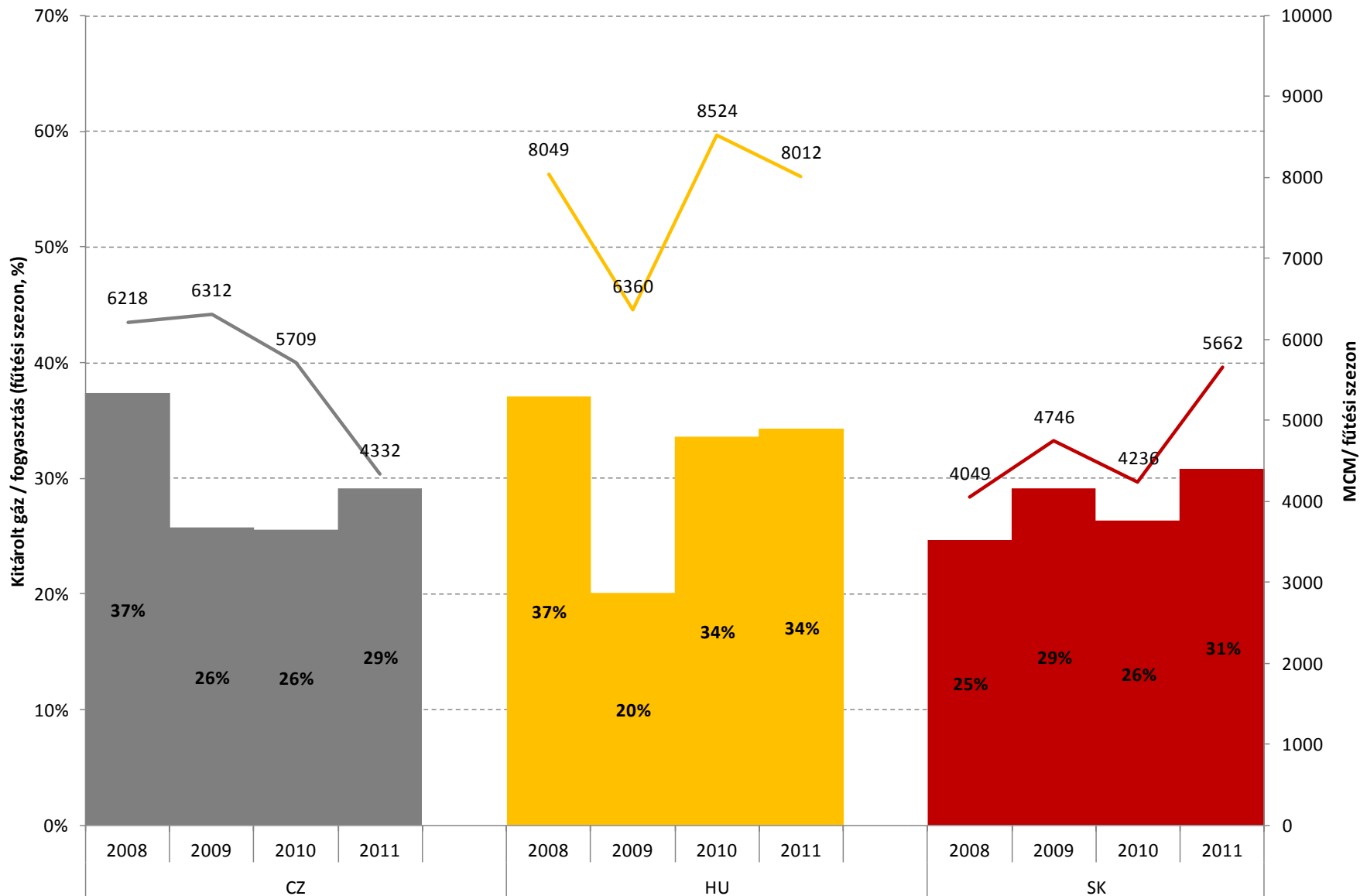

Stratégiai és kereskedelmi készletek keveredése

- Álom vagy valóság?
- Már ma is nagyon magas hozzáférési tarifák (szállítás)
- NES 2030: tárolásban régiós versenyelőnyünk van
  - Igaz ez? Hogyan lehetne ezt kihasználni?
Kormányzati lehetőségek?
- CEEGEX – lehet-e tényleg regionális HUB? Honnan lesz a likviditás? A CEGH-vel való verseny költségei? Mitől lesz jobb? Mik a feltételei?
- A régiós gázpiaci integráció kívánatos iránya?

Benchmark: Regionális tárolói mobil kapacitás szükséglet a téli hónapok fogyasztásának 30%-a

Ellátásbiztonság

- Alapvetően biztosított (N-1), de...
- Túlzottan költséges (stratégiai tárolás, erőművek számára dupla költség – MSZKSZ + alternatív tüzelőanyag tartás)
- Piaci alapú megoldások hiányoznak (stratégiai tárolás, korlátozási rendszer: besorolás, önkéntes megszakíthatósági megoldások)
- Válsághelyzeti újranevelálás üzleti kockázata fennáll (?)

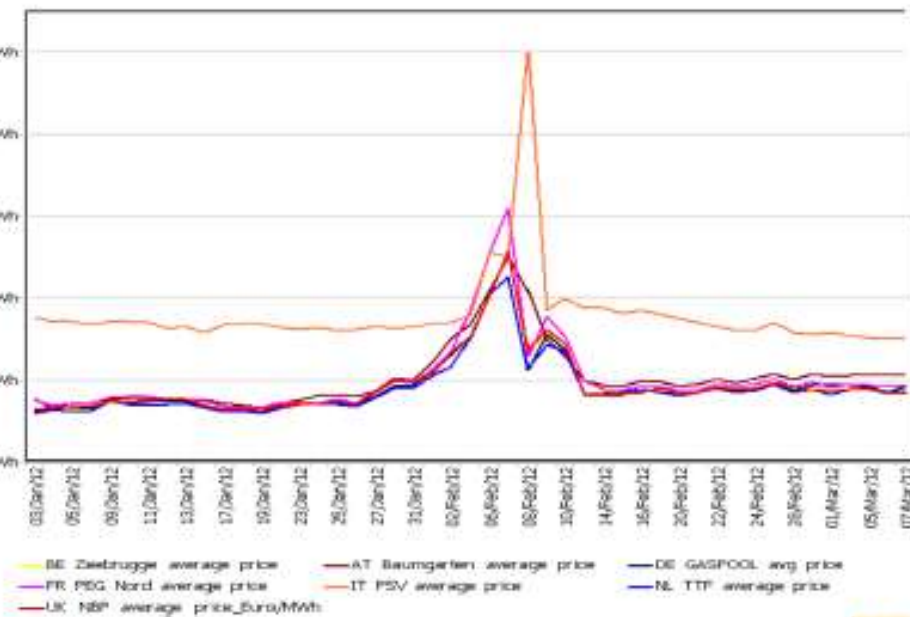
- Stratégiai tárolási rendszer átalakítása?
- Erőművi költségek csökkentése?
- Ösztönzőbb jellegű korlátozási rend?
- Regionális válsághelyzeti együttműködés és terv?
- FGSZ válsághelyzeti intézkedéseivel kapcsolatos kockázatok kezelése?
- Piac mennyiben képes a válsághelyzeti sokk kezelésére?

Ellátásbiztonság garantálása a 2012. év téli ,krízis' alatt

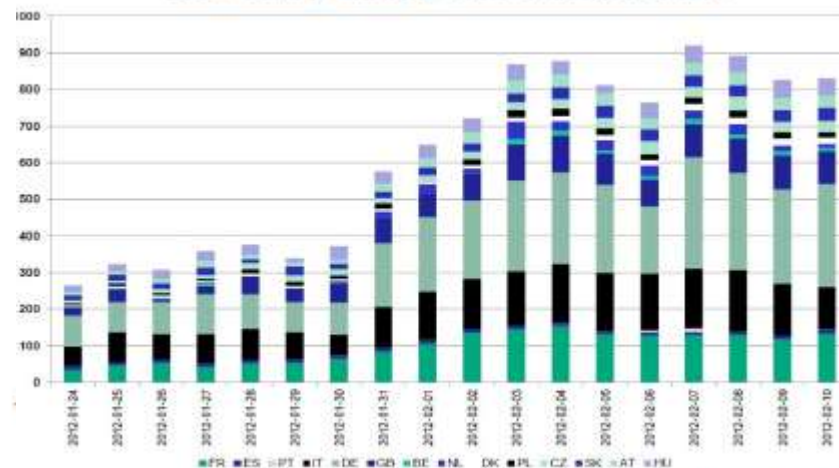
Tárolás és...

Source: Market Observatory for Energy

European hubs daily average of day-ahead gas prices

2012 Europe: daily withdrawal in mcm

Source: Gas Storage Europe

...hatékony piac

Piaci intézményrendszer, szabályozási környezet

- Összekötő kapacitások piaca
- Likvid OTC és gáztőzsde
- Földgáztárolói piac
- Kiegyenlítő gázpiac
- ...?

- Hozzáférási szabályok diszkrimináció mentessége és piaci alapú megoldások alkalmazása
- A nagy- és kiskereskedelmi termékárakba csak JPE szabályozás alapján lefolytatott eljárás vagy versenyhatósági eljárás alapján kerülhet sor beavatkozásra
- Transzparencia
- ...?

- Döntések legyenek átláthatóak
- Konzultáció a piaci szereplőkkel
- Rendszeres piacmonitoring, adatpublikáció
- Kiszámíthatóság
- Minimális beavatkozás a piaci folyamatokba
- Szabályozó: Watchdog, fogyasztóvédelmi szempont és közjó kiemelten

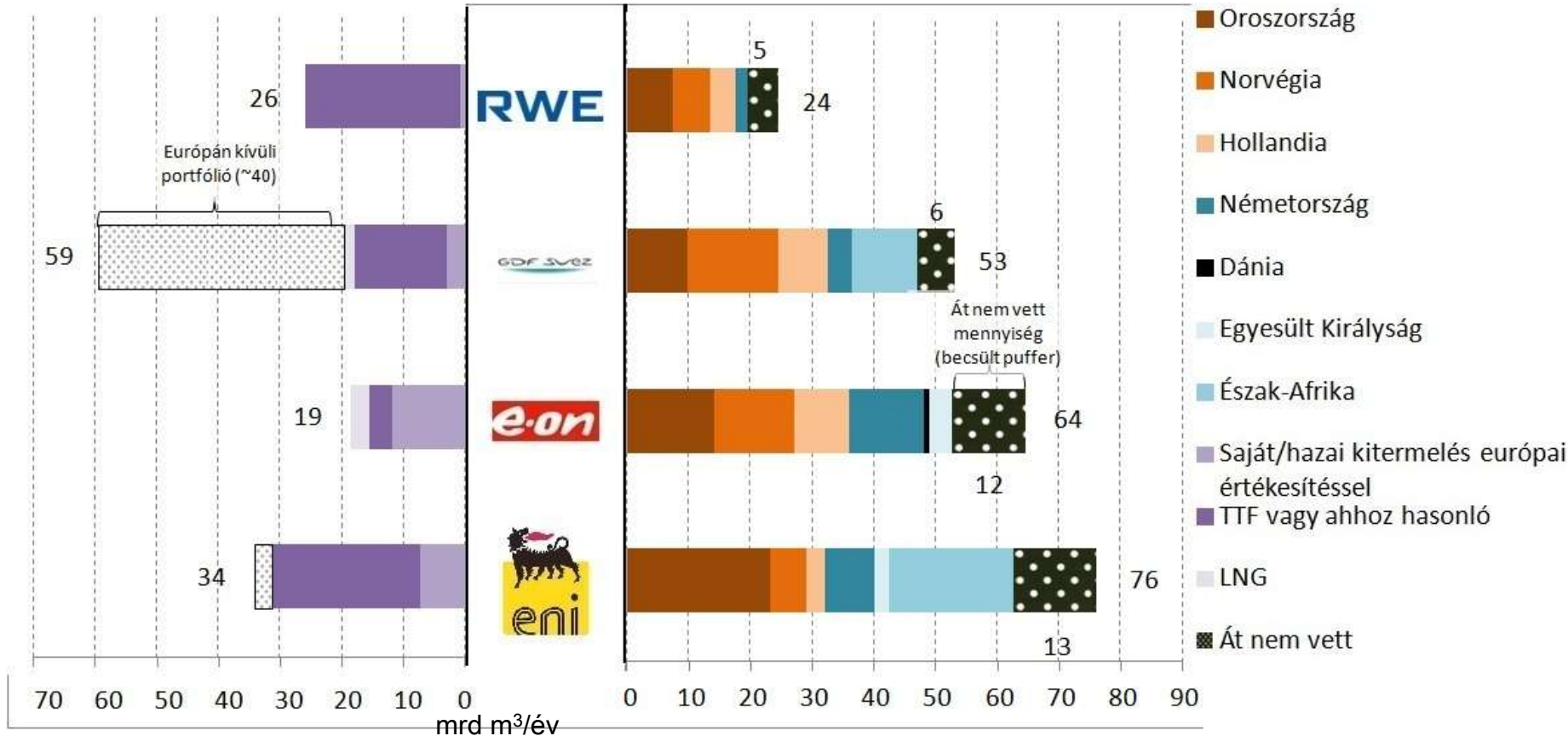
Mennyi Magyarország földgázfogyasztása? (millió m3)

	2007	2008	2009	2010	2011
MSZKSZ	12 470	12 512	11 022	11 802	11 035
Eurostat	13 143	12 967	11 237	12 051	11 219
FGSZ	13 189	12 917	11 037	12 143	11 954
MEH (FGSZ alapján)	13 509	13 428	11 655	12 505	11 890
MEH (VEZESTÉK)	12 625	12 383	10 826	12 613	
MEH (éves jelentés)	13 383	13 184	11 415	12 052	
FGSZ éves jelentés I.			12 527	12 137	11 650
FGSZ éves jelentés II.			12 426	11 898	11 069
Energiaközpont		13 103	11 332	12 132	

Nagykereskedők európai portfóliója, 2011

Spot, rövidtávú LNG, saját termelés és beszerzések

Hosszú távú, vezetékes szerződések

Orosz arány mindenütt 30% alatt

KÖSZÖNÖM FIGYELMÜKET

pkaderjak@uni-corvinus.hu

www.rekk.eu

+36 1 482 7071

